

שפויות של כדים. — מתוקופה הברונזה הקדומה, שפע חרסים מוקשטים בצבע אדום וחום; חרסים מוקשטים בדגמי סריקה; בסיסים שטוחים של כדים גדולים וקטנים; שפויות של קערות נטויות פנימה (inverted bowls) מרובות מאוד; שפויות של סירי בישול; שפויות מופנות החוצה. ידיות-מדף חלקות וחרוזות מכל המינים. ידיות-אבק של כלים קטנים, ועל אחודות מהן חריצים קטנים כמחזרות, בבסיסיהם; ובאותה מהן טביעת קדר, בסגנון אותו טביעה שנמצאה על כד בתען, בצורה זו: מתוצרת חרבת כרך נמצאו חרסים מרוקים אדום ושחור ומרקם דגמים גיאומטריים מעשה חריצים, או זיזים חלזוניים⁽²⁾. — מתוקופה הברונזה התיכונה (?) או זמן המעבר מתוקופה הברונזה התיכונה למאוחרת, בסיסים אחדים של רגלי כחצוצרה; וחרס מוקשط דגם סורג בצבע אדמדם-חום על רקע לבן (של חלב) מרוק. — מתוקופה הברונזה המאוחרת, ידיות מוקשחת דגם סולס בצבע חום על רקע אדום; שפויות של סירי בישול שונים; בסיסי-טבעות מרובים. — מן התקופות ההלניסטית והכינונית, חרסים מרובים, ידיות ובסיסים.

מכל האמור עלי' אין לפפק בחשיבותו של ואדי בירה. התנאים שיוחדו לו, בעברו העשיר, לתרבות הפוריה והמפרה, לקשריו עם תרבויות קדומות ובעיקר עם אחד המרכזים התרבותיים הגדולים בארץ-ישראל, חרבת כרך, מרמזים כי הוא הוא נחל קישון או נחל קדומים; ויש להזכיר לו את העטרה שלו הקדום, ולתחל שרגלי התבור את השם קישון.

(2) ר' ב. מיזולר, ידיעות י', ע' 1–10; רות קלגר, שם שם, ע' 63–65.

.W. F. Albright, AASOR VI, pp. 27-31

Varia Epigraphica Judaica**

IV

מאת משה שנבה

באחת הגלויסקמות הירושלמיות, שנמצאה במרוד הדרומי של נחל קדרון⁽¹⁾, מצויה שתי כתובות. אחת פוללה והשנייה ז. Ζυγαρίας. שׂוֹתְּאֵי מפרש את הכתובות האלה על סמך אינפורמציות שקיבל מאת ק. ש.יק. הכתובת הראשונה מובנת לילא כה קשי. פוללה – פוללה שם רגיל בפי נוצרים⁽²⁾. יהודיה הנקרה בשם זה נזכרת בתקומבה של Via Polliae ברומא: *Polla fecit Iuliae filiae Appia* גם תומסן שם העיר כי קריית השם ופירשו מוספקים. אפילו קביעה מינו של הנפטר לא הייתה ברורה עד עתה. אך אין ספק כי לפנינו שם אשה בגנויות, והונמיות של

**) ר' ידיעות י', ע' 79–82.

(1) ר' V. Schultze, ZDPV IV (1881), S. 11; בספרו של Thomsen על כתובות

ירושלים – מס' 191, ע' 105 וAIL.

(2) Diehl, Inscr. Lat. Christ. Vet., Nos. 768, 3556

(3) ר' Frey, Corp. Inscr. Iud., No. 241

הgentilios של שם הנפטרת שכיה מאד על גלוסקמאות, כמידת הנומינטיוות. Zηναρօն⁵ שמות נשים המסתויים בסופית α-αδούς - נפוצים מאד בעולם היוני-רומי בתקופת הקיסרים. רובר⁴ מזכיר שמות נשים כגון, Τυχαρօն⁶, Ερμαρօն⁷, Αθηnarօն⁸, אַמְּרָאָרָוֹן⁹, המזכיר שמות אנאלוגיים כגון, Απφאρօנ¹⁰, ומציין את ויללהם שולץ¹¹, המזכיר שמות אַנְּאָלָוֹגִיִּים כגון, אַלְּהָה גַּם אֶת השם - אַרְוָתָא¹². רובר מוסיף על אלה גם את השם - Ερωτα¹³, Ισαιרօנ¹⁴, Μουסאρօנ¹⁵ Τύχη¹⁶. הרכב המלים ברור. כמעט כל השמות האלה מרכיבים בשמות אלים, ע. שורת שמות זו Αθήνη, Ερμής, Αμμών, Διόδφ¹⁷, Ισίς, Μούσα, Ερω¹⁸ נוטף כתעת השם Zηναρօנ¹⁹ של יהודיה מירושלים, שמה הרכיב בשם האל Ζεウס Zηνόβιος, Ζηνόδוטוס²⁰, Ζηνόν²¹ מופיעה רבם כמו יהודיה שמה שמייה Zηנוֹדָעָה²² וכדומה. שמות תיאופוריים לאלה שכחיהם בין היהודים. יהודיה שמה נקברה בקטקומבה של ה-*via Nomentana*²³ ברומא²⁴. יש להניחס כי בגלוסקמה זאת נתנו עצמות שתי אחיות. משלוקטו עצמותיה של הראשונה, צוין שמה בronymine טיווס, ולאחר מכן ניתנו בגלוסקמה גם עצמותיה של זינארוס ושם צוין - שלא כשם של אחותה - בגנטיוו²⁵.

Louis Robert, *Études épigraphiques et philologiques (Bibliothèque de l'école des hautes études, sciences historiques et philologiques, 272ème fasc.)*, pp. 169 sqq. ו- 193. צורת הגנטיוו של מלים אלה היא α-ούδος — ούτας — או — ούδι — ούδιος — ούτας —.

(5) ר' Kleine Schriften, ע' 309—308.

(6) ר' רובר, שם, ע' 170. הגנטיוו שם Ερωταρօנ²⁶; השווה TAM II (1920), S. 249 Roscher, (7) דידו הייתה אלה ופולחנה היה קיים ככל-עדן לא כבשו הרומים את קרת חזות; ר' Lexikon d. gr. u. r. Mythologie I, S. 1013.

(8) מהו המרכיב של השם Απφאρօנ²⁷ אני יודע לאמר.

(9) היווני היה שומע בשמות שמיים אלה את שם חאל Ζεύס.

(10) ר' פריני, שם, מט' 43.